

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
OCAK 2023 - SAYI 173

YAYINCI
ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına İmtiyaz Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
EMRE BOYACI
Dijital İçerik Editörü TUNAHAN KANICI
Yayın Danışmanları SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAİL GÜR - MURAT SAFRAN
Web AURORA BİLİŞİM
Hukuk Müşaviri Av. ALİ ÇAVUŞOĞLU

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicalibrary.org

YÖNETİM YERİ

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Sertifika No 46592

REKLAM

HÜSEYİN GÜNEY
huseyin.guney@camlicabasim.com

BASKI

Çamlıca Basım Yayın

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

AVRUPA (ALMANYA)

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90
www.camlicakitap.de / abone@camlicakitap.de

AVRUPA (HOLLANDA)

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland / info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan reklamların her türlü mesuliyeti, sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkezi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

f i t y / yedikitadergisi

Yeni bir okuma deneyimi için
dijital sayılarımız
Çamlıca Kitap uygulamasında

Yedikitadan...

i

slâm coğrafyasında ve İslâm tarihlerinde Moğollar, Türkistan'ın doğusundan Anadolu'nun batısına kadarki oldukça geniş topraklarda yaptıkları istila ve katliamlar ile anılırlar. Âdeta taş üstünde taş, gövde üstünde baş kalmamacasına bir istiladır mevzu bahis olan. Mezkur sahanın bütün siyasi dengesi de alt üst olmuştur aynı zamanda.

Fakat gün gelir, "ölüden doğan diri" misali, Cengiz Han'ın ilk torunlarından biri Müslüman olur ve vakti gelip hanlık tahtına geçer. Artık o, milliyetinden sıyrılmış, asil bir davanın sancaktarı olmuştur. Bedir'de, Uhud'da karşı saflarda savaşan babalar-oğullar gibi o da gayrimüslim amcazadesi ile çetin mücadelelere girer. Bir Moğol, diğer bir Moğol'u hak yola davet eder. Onun sayesinde İslâm âlemi rahat bir nefes aldığı gibi pek çok Moğol topluluğu da hak din ile müşerref olur. Cengiz oğlu Cuci oğlu Berke Han, Altın Orda Hanlığı'nın ilk Müslüman hükümdarıydı. Vaktiyle devletin toprakları; doğuda Kazakistan-Çin sınırından batıda Polonya-Litvanya içlerine kadar uzanıyordu.

O, Rus steplerinin de tek hâkimiydi. Bütün bunların yanında, tasavvufla yoğrulmuştu ve "dünya padişahlığına sarılıp özümü kaybedemem" diyecek kadar şeyhine bağlıydı. Üstelik şeyhinin hocası da Moğollara karşı mücadele ederken şehit düşmüş bir zattu.

Moğollarla, bize çok uzak gibi görünen ama bir o kadar da yakın olan ortak İslâmî geçmişimizden bir sahne, bu ay kapağımızda yerini aldı.

İstifadeli okumalar diler, üç aylarımızı ve Regaib Kandili'nizi tebrik ederiz.

içinde

OCAK 2023
sayı

173

28-41

MOĞOLLARIN İLK
MÜSLÜMAN HANI
CENGİZ'İN TORUNU

BERKE

DOÇ. DR. MUSTAFA AKKUŞ

ekiler

8

AYIN GÜNÜ

YUNUS EMRE BOZOK

10

YAZIHANE

BİLENLERLE BİLMEYENLER BİR OLUR MU?

12

**EĞRİBOZ'DAN ÜSKÜDAR'A,
MİNBERDEN MİHRABA**

HAZİN BİR GÖÇ HİKÂYESİ

SALİH ÇAVDIR

16

İSİMDEN MÜSEMMAYA

MEHMED BAĞ

18

**BEYTULLAH'IN DOKUNULMAZ
GÜVERCİNLERİ**

ARİF TUNÇ

22

**KONTROL İTİMADA MANİ DEĞİLDİR!
HALK ARASINDAKİ SULTANLAR**

YUNUS EREN KAYA

42

ÂNIN HİKÂYESİ

**YERALTINDA AYRI BİR DÜNYA:
METRO**

TUNA SER

44

**ÇANAKKALE SAVAŞLARI'NDA
GÜNEY GRUBU VE DÜŞMANIN
ÇANAKKALE'Yİ TERKİ**

PROF. DR. HAMİT PEHLİVANLI

52

TARİH AMBARI

MUSTAFA DEDELER

54

**İSLÂM ŞEHİRLERİ
İLHAM KAYNAĞIDIR!**

DOÇ. DR. BAYRAM ARİF KÖSE

64

**ZIRH İÇİNDE SAVAŞMAK
"DIŞI SENİ, İÇİ BENİ YAKAR!"**

AHMET SARBAY

69

BERCESTE

70

**HİPODROMDA
AT KOŞTURANLAR**

DR. AHMET HAMDİ BÜLBÜL

76

TESTGÂH

KARA KIŞLAR

AHMET SARBAY

78

BULMACA

SELMAN ASLAN

ayın günü

ayın günü

02 Ocak

1492

Müslümanların 800 Yıllık İspanya Hâkimiyeti Sona Erdi

- İslâm'ın tebliğ mesajını en ileriye götürmek üzere yola çıkan mücahitler, Târik bin Ziyâd komutasında, 711'de Endülüs'e (İspanya) ayak bastılar. Kısa sürede İspanya'nın tamamına hâkim olarak, burada büyük bir İslâm medeniyeti kurdular.
 - Endülüs İslâm medeniyeti, Endülüs'ün fethinden üç asır sonra çatırdamaya başladı. Fetih ruhu kaybolmuş, Müslüman emirler arasında savaşlar başlamıştı. Kardeş kavgasıyla yıpranan Endülüs, irili ufaklı birçok devletçiğe bölündü.
 - Müslümanlar zayıfladıkça, hasımları güçlendi ve İslâm toprakları, elden çıkmaya başladı. 1490 yılına gelindiğinde, Endülüs Müslümanlarının elinde sadece Gırnata şehri kalmıştı.
 - Endülüs'ün "son kalesi" olarak da ifade edilen Gırnata kuşatılır.
- Şehir, düşman taarruzuna dokuz ay dirense de teslim olmak zorunda kalır.
- Endülüs'ün son hükümdarı Ebu Abdullah Muhammed, şehri terk ederken bir kayanın üzerine çıkar ve el-Hamrâ'ya son kez bakar. Ecdadının sekiz asırlık mirasına sahip çıkamamanın verdiği ızdırapla hıçkırığa hıçkırığa ağlar ve "Elveda el-Hamrâ! Elveda Endülüs!.." der.
 - Oğlunun ağladığını gören annesi, Endülüs'ün son sultanına tarihe geçecek ibretlik sözü söyler: "Ağla oğlum ağla! Zamanında erkek gibi savunamadığın vatanın için, şimdi kadınlar gibi ağla!.."

OCAK'TA BAŞKA NE OLDU?

17 Ocak 1851: Şirket-i Hayriyye kuruldu.

21 Ocak 1793: Fransa kralı 16. Louis idam edildi.

25 Ocak 1072: Dîvânü Lugâti't-Türk'ün yazımına başlandı.

27 Ocak 1944: Leningrad kuşatması sona erdi.

BİLENLERLE BİLMEYENLER BİR OLUR MU?

Mustafa bin Abdullah (Kâtib Çelebi)-1656

Yazınhane

Doğruyu bulmak isteyen bilsin ki, insanoglunun ardında koştuğu ilim, gerek mevcut olsun gerek olmasın, mutlak olarak “meçhul”le ilgilidir...

“Fikir”de yanlıştan korunmak için, mizan ilmi ve mantık ilmi vardır ki bunlar, ilimlerin ölçüsü ve ayarıdır. Seyyid Şerif’in (rah.) yazdığına göre bir alim, ilmini bu tartı ve ayarla ayarlamazsa, onun ilmine, bilgisine güvenilmez. Bundan dolayı, kimi cahillerin bu iki ilmin dince yasak olduğunu söylemeleri bilgisizliktendir. Mantık ilmi, doğrudan amaç değil, amaçlara ulaşmak için bir yol ve âlettir...

Yaratılışın başlangıcından beri bütün kavimlerin ve ümmetlerin arasında zaruri, gerçek ve bir delile dayanan ilimler hep var olmuştur. Bunlar, eşyanın hakikatının ne olduğunu araştıran ilimlerdir. Şeriat ilimlerinin mevzuları da bu ilimlerin mevzuları ve meseleleriyle birçok noktada birleşip uyuşmuştur...

Dinî ilimler, doğrudan doğruya, bizzat öğrenilmesi istenen ilimlerdir. Dinî ilimleri elde etmeye vasıta olan ilimlere ise âlet ilimleri, edebî ilimler ve Arapça ilimler derler... Akla dayalı ilimler ve hikmet ilimleri ise bu dinî ilimler ve âlet ilimlerinin arasında yer alır. O ilimleri anlamayanlar, bu ilimleri de tam olarak anlayamazlar...

Kâtib Çelebi, nam-ı diğer Hacı Halife, ilimlerin tasnifi konusundaki çalışmalarıyla ön plana çıkar. Son kaleme aldığı eser olan Mîzânü’l-Hak’ın girişini, aklî ilimlerin öğrenilmesinin gerekli olduğu hususuna ayırmış. Kitabını da birtakım tavsiyelerle bitirmiş. Metin de kitabın giriş kısmından bir özetle başlıyor, geometri bilen ve bilmeyen müftü ile kâdının farkını gösteriyor ve Kâtib Çelebi’nin talebelere tavsiye niteliğindeki vasiyetiyle son buluyor...

Hendese Bilen ve Bilmeyen Müftünün Farkı

Bir kimse, boyu, eni ve derinliği dört metre bir kuyu kazmak üzere birini sekiz akçeye tuttu. O da boyu, eni ve derinliği iki metre olan bir kuyu kazdı ve karşılığında dört akçe istedi. Fetva sordular, hendese (geometri) bilmez müftü, dört akçe hakkıdır, dedi. Hendese bilen müftü, hakkı bir akçedir diye fetva verdi ki doğrusu da budur. Zira iki metre kuyu, dört metre kuyunun sekizde biridir, ücretin de sekizde bir olması gerek.

Hendese Bilen ve Bilmeyen Kâdının Farkı

Bir kimse boyu ve eni yüz metre olmak üzere bir tarlayı başkasına satıp teslim edeceği zaman, boyu ve eni ellışer metre iki tarla verdi. Aralarında anlaşmazlık çıkıp bir kadıya vardılar ki hendese bilmezdi. Hakkı budur, diye hüküm verdi. Sonra hendese bilen bir kâdı bulup ona sordular, hakkı yarım, dedi. Doğrusu da budur. Bunların aslını bilmek isteyen, riyaziyat (matematik) öğrenmeye heves etsin.

Din, ağacın kökü; şeriat dalları, hakikat de meyveleridir...

← Osmanlı devrinde müftüyü gösteren bir gravür

→ Kâtib Çelebi'nin, "Mizânü'l-Hak fî İhtiyâri'l-Ehakk" adlı eserinin Avrupa baskılı giriş sayfası

Talebelere Vasiyet

Bu fakirden ders gören talebeye hususî olarak ve öteki talebelere umumî olarak layık olan, öğüttür. Bu makamda fakir dahi, hakikatın peşinde olan alim Kadımîr'in yazdığı vasiyet gibi tavsiye edip derim ki evvela; kabiliyetli olan kimseler "mukaddimat (başlangıç ilimleri)"ı tahsil ettikten sonra İslâm akaidine göre yazılmış metinlerdeki meseleleri öğreneler. Sonra öteki meseleler ile meşgul olup, her kesrete vahdet canibinden başlayalar (tümevarım metodu). Ve bir fenni, tam manasıyla sağlam bir şekilde tamamlamadan, başka bir fenne geçmeye. Kendi merakı, kabiliyeti ve zekâsına uygun olan nedir, bilip ona uygun fenleri tahsil ve tekmlil eyleye (tamamlaya). Eğer vakit

ve hâl müsait olursa sair fenleri öğrene. Tahsilini tamamlamadan birtakım mevkilere, makamlara, ilmî vazifelere heves etmeye...

Bursalı Hocazade merhum; "Seyyid Şerif Cürcanî (rah.), bilvasıta (dolaylı olarak) üstadımdır. Bütün tahsilim, onların eserlerindedir. Muhakeme ve kıyas yolunda Seyyid ve Sadeddin teliflerinden gayri bir kitaba, istifade kasdıyla bakmadım. Birkaç mâni olmasaydı ben de onlar gibi olurum. Evvela, onlar sağlam ve sıhhatli idi, ben ise hastalıklıyım. Onlar, ömürlerinin sonuna kadar ders vermek ve yazmakla uğraştılar. Benim ise bunlarla meşgul olduğum zamana yabancı memuriyetler karıştı. Yani kâdılık ve müftülük ile meşgul iken ilim yolundan kaldım." demiştir.

İmdi sâdik ve samimi bir talebe, sahihçe ilim tahsilini murad ederse layık olan budur ki o "kazalara" (hem "kâdılık" hem "bela, musibet" manalarına gelir) uğramaya. Geçimini, başka bir yerden temin ede. Ehl-i Sünnet itikadını muhkem (sağlam bir şekilde) zabteleyip kitap, sünnet ve icma-i ümmet kalesine gire. Kur'ân-ı Kerîm'i, hadîs-i şerîfi, fakihlerin (fıkıh âlimleri) ve evliyanın kelimasını kendine ölçü eyleye. Sonra hukema kitaplarını, mütekellimînin sözlerini iyice inceleyip okuya. Sahih bir nazar ve fikir ile içinden faydalı olanı alıp istifade ede...

Hak sübhânehû ve teâlâ cümlemize hüsn-i hatime müyesser eyleye, rızasından ayırmaya. Âmin. ■■

Kaynak: Kâtib Çelebi, Mizânü'l-Hak fî İhtiyâri'l-Ehakk, İstanbul 1280.

ânın hikâ- yesi

TUNA SER

آنک چکایری

YERALTINDA AYRI BİR DÜNYA: METRO

İnsanoğlunun yer altından raylarla ulaşım macerası, 140 yıl önce başladı. Londra'da 10 Ocak 1863'te açılan, Paddington ve Farringdon arasındaki Metropolitan metro ağı, dünyanın ilk şehir içi yeraltı demiryoluydu. Yerin altında ayrı bir dünya demek olan bu teknoloji ile daha hızlı bir ulaşım aracı hayatımıza girmiş oldu. Bu tarihten 12 yıl sonra dünyanın ikinci metrosu da İstanbul'a gelecek ve o günden bu yana Karaköy-Beyoğlu arası hizmet etmeye devam edecekti...

OKYANUSLARI AŞAN ZAFER

Büyük İslâm kumandanlarından Ukbe bin Nâfi (r.a.) Hazretleri, Hazret-i Muaviye'nin (r.a.) halifeliği zamanında İfrîkiye, Mezâte ve diğer Berberî kabilelerinin Müslümanlıkla şereflemelerine vesile olmuştu. İfrîkiye'de karargâh vazifesi görecek bir şehir kurdu. Bugün Kayrevan denilen mahalle kurulan ordugâh şehri, fetihlerin kalıcılığını sağlamanın yanı sıra İslâm ordularının Mağrib seferlerinde üs vazifesi görmüştü.

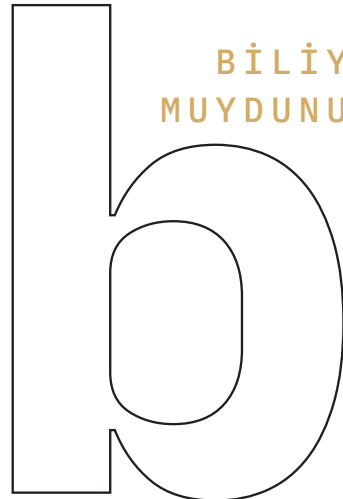
Ukbe bin Nâfi, sahildeki Bizanslılar ve iç kısımlardaki Berberîler üzerine seferler düzenlemiş, ardından Atlas Okyanusu'na kadar uzanan Mağrib'in fethine başlamıştı. Sus beldesinden geçtikten sonra Kanarya adalarını gören Atlas Denizi sahillerine ulaşmıştı. O sırada bu sahiller, karaların sonu olarak kabul ediliyordu. Ukbe bin Nâfi Hazretleri, atımı (bir rivayete göre devesini) okyanusa sürerek şöyle demişti:

“Ya Rab, görüyorsun ki, bu büyük derya yürümemize mani olmasaydı, yüce ismini daha ilerilere götürürdüm!”

Resûlüllah Efendimiz'in (s.a.v.) hazinedârı ve müezzini Bilâl-i Habeşî (r.a.) Hazretleri'nin ilk ezan okuyan ve kâmet getiren kişi olduğunu; Bedir, Uhud ve bütün gazâlarda Sevgili Peygamberimiz'in hep yanında ve hizmetinde olduğunu; hicretin 20. senesinde, 60 yaşını geçmiş olduğu halde Şam'da vefat ettiğini..

BİLİYOR
MUYDUNUZ?

SÖZLERİN ASILLARI

KÜRDAN

Diş aralarına geçen gıda parçacıklarını temizleyen kürdan kelimesi, dilimize Fransızcadan girmiştir. İyileştirmek, temizlemek manasındaki “cure” ve diş manasındaki “dent” kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuş “cure-dent”, bizde “kürdan” şeklinde kullanılmaktadır.

ŞAHİN İLE ÇILKUŞU

Nehcü's-Sülûk fî Siyâseti'l-Mülûk'te hikâye edilir ki Fars hükümdarlarından biri tahta geçtiğinde, âdet üzere devlet büyükleri, mertebelerine göre huzura girip hediyeler takdim ediyorlardı. Hikmet ehli bir âlim, hükümdara, kapalı bir zarf hediye etti. Hükümdar, zarfı açtırdı. İçinden iki adet kömür parçasından başka bir şey çıkmayınca hükümdar, âlim kişiyi:

“Bunlar nedir?” diye sordu. Âlim, bu iki kömürün hikâyesini şöyle anlattı:

“Bunların biri şahin, diğeri de çilkuşu (bir keklük cinsi) idi. Şahin, çilkuşunu avlayıp tuzağına düşürmek için kovalıyor, zavallı çilkuşu da korkudan ok gibi uçuyordu. Sonunda bir ormana girdiler ki, ağaçlar

tutuşmuş yanıyordu. Kuş, ıstırap ve feryadından, farkına bile varmadan, canını kurtarabilmek ümidiyle ateşe daldı. Şahin de onu yakalamak için hırısından, kuşun peşinden ateşe atıldı. İkisi de yanıp kömür oldu. Ben de bu olayı takip ettiğim için kömürleri alıp bu zarfa koydum. Hükümdarımızın yanında böyle ibret alınacak, kişiyi basiretli kılacak şeylerden daha değerli bir hediye olamayacağını bildiğimden, huzuruza takdime cesaret ettim. Padişahım! Hırs ile sabırsızlığın aşırısı, insanlarda şuuru, hayvanlarda da hissi yok eder! Sonunda ise helake götürür. Siz, hırsın aşırısından kaçın!”

Hükümdar, bu değerli hediye karşısında son derece memnun oldu.

TAM TERSİ

Sovyetler Birliği zamanında, halktan bazılarına:

“Sosyalizm ile kapitalizmin hangi yönüyle birbirlerinden ayrıldıkları” sorulduğunda şu cevap alınmış:

“Kapitalizmde insan insanı eziyor, sosyalizmde tersi oluyor...”

EYFEL KULESİ'NDEN BAKMAK

Kibirli tavırlarıyla tanınan Ali Şevki Bey'in, Avrupa'ya gidip döndükten sonra yanına iyice yaklaşılmaz olmuştur. Mehmet Âkif, bir toplulukta bu yönünü, ona şöyle ifade etmiştir:

“Siz, insanlara eskiden Fatih Camii'nin minaresinden bakardınız. Avrupa'ya gidip döndükten sonra Eyfel Kulesi'nden bakmaya başladınız.”

**Cihân-ârâ cihân içindedir ârâyı bilmezler
O mâhîler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler**

Hayâlî

*Cihan süsleyen, yaratan (Allahü Teâlâ), cihan içindeki her yerde her zaman mevcuttur;
ama insanlar, onu aramayı bilmezler. (Bu hal şuna benzer:)
O balıklar ki, denizin içinde yaşarlar, denizi bilmezler.*

جَهَانُ أَرَا جِهَانَ إِجْنَدَةً أَرَايَ بِيْلْمَنْ لَرُ
أَوْ مَا هَيْلَ كَرَدَنْ يَا إِجْمَرَةَ كَرَدَنْ يَايَ بِيْلْمَنْ لَرُ

Kara Kışlar

Eskiden yaşananlara bakılırsa şimdiki kara kışlar "zamane"dir. Her şey gibi, o da değişti. Balkanlar'dan gelen soğuk hava dalgalarını, Sibirya'dan gelen doğalgazla savuşturur olduk. Ne merdivenli kızakla yokuş aşağı toplu iniş yapan çocuklar ne de kartopu oynanacak açık alanlar kaldı. Sobanın etrafında toplanıp ekmek kızartıp yiyenlerin damak zevkini kim hatırlar? Oysa dirsekli sobalar, zamane ısıtıcılarından daha sıcaktı. Yalnızca dışımız değil, ruhumuz da ısınıyordu. Bu anlattıklarımız kış mevsiminin tatlı hatıraları... Bir de tarih boyunca yaşanmış, okudukça insanın içini ürperten hatıralar var...

1- Napolyon, dünyaya nizam vermek isteyince önce Mısır'ı işgal etti. Cezzâr Ahmed Paşa cezasını kesince Paris'e kaçtı, Rusya'ya yöneldi. Moskova önlerinde de tarumar oldu. Fransız kodamanlar Paris'te kendisini "Ruslara niçin yenildin?" diye hesaba çektiler. Napolyon tepine tepine "Beni Ruslar yenmedi!" diye ısrar etti. "Öyleyse kim yendi?" diye sorduklarında cirmi küçük, cürmü büyük bu adam ne cevap verdi?..

- a-Beni General Kış yendi.
- b-Beni General Buz yendi.
- c-Beni General Çamur yendi.
- d-Hepsi

2- İkinci Dünya Savaşı'nda Hitler de Rusya'yı işgal etmek ister. Ancak o günlerde motorlu

araçlar, su soğutmalıdır ve kara kışta, Moskova önlerinde arızalanacaktır. Alman mühendisler, o keskin soğuklarda donmayan tek şeyin hava olduğu gerçeğinden hareketle, hava soğutmalı araçlar üretirler. Ama savaşın kızıştığı bir ortamda araçlar arıza verir niye?..

- a-Eksi 30-40 derecede benzin donar.
- b-Şiddetli soğuktan aküler boşalır.
- c-Direksiyonlar donar, tutanın elinde kalır.
- d-Yerlerin buz tutması sebebiyle lastikler kabaklaşır, araçlar patinaj yapar.

3- Evliya Çelebi, hatıratında şöyle anlatır: "Bazıları 'bütün sene burada ikamet ettim, yaz geldiğini

görmedim.' derler. Biz de Rusya'da Azak'ta ve Deşt-i Kıpçak'ta erbaın ve zemherir kışları geçirdik ama böyle keskin kış görmedik!" Evliya, bu sözlerle nereyi anlatmıştır?..

- a-Bursa'da Keşiş Dağı'nın (Uludağ) zirvesini
- b-Van'ın Başkale ilçesini
- c-Erzurum şehrini
- d-Ağrı Dağı'nın tepesini.

4- M.S. 545 yılında İstanbul'da yaşanan bir günlük kış, kara kışa rahmet okutmuş. Hangi ayda yaşanmış olabilir?..

- a-Abrul (Nisan) ayında
- b-Ağustos ayında
- c-Cemâziyelevvel ayında
- d-Aralık ayında

5- İstanbul'da hemen her yüzyılda bir şiddetli kışlar yaşanmış. Bunlardan en meşhuru, uğruna şiirler yazılıp tarihler düşürülen 1621 (H.1030) yılında gerçekleşmiş. En büyük özelliği nedir?..

- a-İstanbul boğazı donmuştur.
- b-İki yaka arasında insanlar ve at arabaları gidip gelmiştir.
- c-Osmanlı döneminde ilk defa boğaz ve Haliç'in donduğu görülmüştür.
- d-Hepsi

6- İngiltere'de 1607 yılında yaşanan kara kışta ünlü Thames Nehri donmuştu. Londra ahalisi ne yaptı dersiniz?..

- a-Nehrin üzerinde kayak yarışması düzenlediler.
- b-Korkudan evlerinden çıkamadılar.
- c-Nehrin üzerinde panayır kurdular.
- d-Nehrin üzerine gecekondu inşa ettiler.

7- 1795 Mart'ına kadar 3 ay kesintisiz süren şiddetli kış, İngiltere, Hollanda ve Danimarka'yı uzun süre esir aldı. Fransa, durumdan vazife çıkararak donmuş nehirler üzerinden Hollanda'yı işgal etmeye kalktı. Hollandalılar ne yaptılar?..

a-Kartopu atarak düşmana karşılık verdiler.

b-Donanma gemileri, limanda mahsur kaldığı için hiçbir şey yapamadılar.

c-Buz kalıplarından kaleler inşa ettiler.

d-Soğuk havada savaşılmaz diye evlerine kapandılar.

8- 1915 yılı kışında, Sarıkamış'ta on binlerce askerimiz, yanlış sevk ve idare yüzünden tek kurşun atamadan dağlarda feci hâlde donarak şehit olmuşlardı. Benzer bir facia, 1719'da İskandinavya'da yaşandı. İsveç Kralı XII. Charles, 1719 yılında Norveç topraklarını işgal etmeye kalktı. Facia nasıl gelişti?..

a-Kral yarı yolda öldü.

b-Ordu geri dönerken günlerce süren şiddetli kar fırtınasına yakalandı.

c-Geri dönene kadar 5 bin kadar asker hayatını kaybetti.

d-Hepsi

9- Kuzey Kutbu kâşifi Vilhjalmur Stefansson (1879-1962) şöyle der: "Şehir dışında, açık arazide kar fırtınasına yakalanan eskimolar, enerji tasarrufu yapmak için kendine kuytu bir yer bulur veya sırtını rüzgâra vererek oturur ve mümkünse uyur. Donmamak için ara sıra hareket eder. Fırtına dinince yoluna devam eder." Aynı durumda kalan başkaları ne yapar?..

a-Kurtulmak için çabalarken çok terler.

b-Dinlenmek isterken ter, buza dönüşür.

c-Böyle durumlarda genellikle ölür.

d-Hepsi

10- Eli öpülesi ninelerimiz, kışın hastalanmamak için yaz aylarında hazırlıklara başlar, yün kazak ve çorap örerdiler. Bunun yanı sıra dut, incir, elma, erik, üzüm ve keçiboynuzu gibi meyveleri işlemden geçirerek bir ürün elde ederlerdi. Soğuk algınlığı ve solunum yolları hastalıklarına karşı etkili olduğu kabul edilen bu ürünü hatırladınız mı?..

a-Boza

b-Salep

c-Pekmez

d-Şıra